

ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

Mental and Social Factors Affecting Learning Enthusiasm of

Mathayomsuksa Three Students of the Schools under the

Educational Service Area Office 29

ขวัญเรือน หนู้อย* และ ชวนชัย เชื้อสาธุน**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางจิตสังคมบางประการ การสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบด้าน การได้รับแบบอย่างการใฝ่เรียนรู้ ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคต และควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ที่มีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน และ 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยทางจิตที่มีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดชนิดมาตรการประเมิน 6 ระดับ จำนวน 7 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้, แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบด้าน, แบบวัดการได้รับการแบบอย่างการใฝ่เรียนรู้, แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน, แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน, แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้มีค่า IOC ตั้งแต่ .56 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .46 ถึง .76 ค่าความเชื่อถือได้ตั้งแต่ .87 ถึง .95 และมีความแม่นยำตรงเชิงโครงสร้างโดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ .31 ถึง 1.14 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานของปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. การสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบด้าน และการได้รับแบบอย่างการใฝ่เรียนรู้มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ โดยผ่าน ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ โดยผ่านเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

คำสำคัญ : พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้, การสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบด้าน, การได้รับแบบอย่างใฝ่เรียนรู้, ความเชื่ออำนาจในตน, ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน, แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์, เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

*ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

** รองศาสตราจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี : ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ABSTRACT

The purposes of the study were to 1) Casual relations of some mental-social factors: that, social support, exposure to a role model, self-confidence, future orientation, self-control, achievement motivation, and good attitude towards learning behavior and 2) Identify direct and indirect influence of mental- social factors in question.

The sample used in the research were 400 Mathayomsuksa 3 students (grade 9), The research instrument was six rating scale measurement formats which were used to evaluate learning behavior, self-power or self-confidence, future-oriented characteristics and self-control, achievement motivation, and good attitude to learning behavior. IOC ranged from .56 to 1.00; discrimination value ranged from .46-.76; confidence value ranged from .87-.95 and structure validity weighed from .31-1.14. Statistics used in data analysis were percentage, standard deviation, correlation coefficient.

The research finding were as follows:

1. Causal relations of mental social factors which influenced learner' learning behavior were not in accordance with empirical data
2. Social support and acquisition of a role model indirectly influenced a learning behavior via a belief in self-power, future oriented characteristics and self-control, achievement motivation, and good attitude towards learning behavior. Belief in self-power and good attitude towards learning behavior directly influenced learning behavior. Future oriented characteristics and achievement motivation indirectly influenced a learning behavior via good attitude towards learning behavior.

Keywords: social support, exposure to a role model, self-confidence, future orientation, self-control, achievement motivation, and good attitude towards a learning behavior.

บทนำ

พฤติกรรมไม่เรียนรู้ เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้เรียนที่ควรส่งเสริมให้รักการเรียนรู้ ชอบศึกษาหาความรู้ และตื่นตัวกับสิ่งแปลกใหม่รอบตัว อยากรู้ อยากเห็น เสาะแสวงหาความรู้ มีวิจารณ์ญาณ เลือกรัดตสันใจ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดหาเหตุผล คิดจินตนาการ ประเมินสถานการณ์ต่างๆ เกาะติดสถานการณ์ รู้จักซักถาม ค้นหาคำตอบ กระตือรือร้นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการติดตามข่าวสาร อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ เรียนรู้ในแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมการเรียนรู้ ได้อย่างมีความสุข (อารี พันธมณี 2542 : 15) นอกจากนี้พฤติกรรมไม่เรียนรู้มีความสำคัญสมควรอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้เกิดกับตัวผู้เรียน เช่น ส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน เป็นการกระตุ้นการเรียนรู้และการอยากรู้อยากเห็นตลอดชีวิต จากการศึกษาของสุรัชย์ จันทร์ส่อง (2552 : 41) ที่กล่าวว่าแรงจูงใจเป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่ง เพราะการที่มนุษย์เรามีพฤติกรรมอย่างไร หรือทำอะไรแล้วต้องเกิดจากแรงจูงใจเป็นตัวผลักดัน เป็นการกระตุ้นการเรียนรู้และเกิดการอยากรู้อยากเห็นตลอดชีวิต ส่งเสริมความเชื่ออำนาจในตน ทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจ กระตือรือร้น มีความพยายามและมีเหตุผล ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีลักษณะมุ่งอนาคต ส่งเสริมให้มีการสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบด้าน

ผู้วิจัยได้เห็นปัญหาการส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ทำให้สนใจที่จะศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์อิทธิพลเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรทางจิตสังคมบางประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและนำไปสู่การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางจิตสังคม ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบด้าน การได้รับแบบอย่างการใฝ่เรียนรู้ ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ที่มีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

2 เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยทางจิตสังคม ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบด้าน การได้รับแบบอย่างการใฝ่เรียนรู้ ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ที่มีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ปีการศึกษา 2554

2. ตัวแปรที่ศึกษา

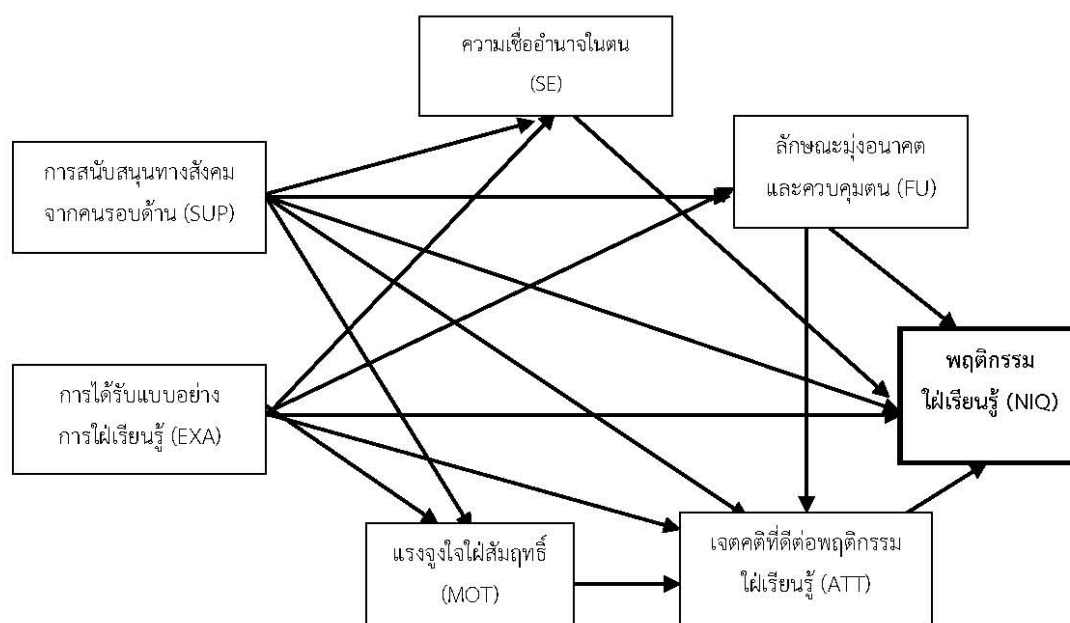
2.1 ตัวแปรสาเหตุ ประกอบด้วย 6 ตัวแปร ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบด้าน การได้รับแบบอย่างการใฝ่เรียนรู้ ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

2.2 ตัวแปรผล ได้แก่ พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Mode) ของ Magnusson & Endler (1977 : unpagged, อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธมนาวิน 2549 : 5-6) ซึ่งเป็นรูปแบบที่วิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมจากสาเหตุภายใน คือสาเหตุทางด้านจิตใจ และสาเหตุภายนอกหรือสาเหตุด้านสถานการณ์ โดยที่สาเหตุภายในจะศึกษาตัวแปรตามทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมของ ดวงเดือน พันธมนาวิน (2539 : 2-4) ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมนี้มี 3 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นดอกและผลของต้นไม้อ ส่วนที่เป็นลำต้นและส่วนที่เป็นราก ในส่วนที่เป็นดอกและผลของต้นไม้อ แสดงถึงพฤติกรรมการทำความดีละเว้นความชั่ว และพฤติกรรมการทำงานเพื่อส่วนรวม มีสาเหตุทางจิตใจอยู่ 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ สาเหตุทางจิตใจที่เป็นส่วนลำต้น อันประกอบด้วย จิตลักษณะ 5 ด้าน คือ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม การมุ่งอนาคตและควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และทัศนคติต่อคุณธรรม และค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้นๆ กลุ่มที่สอง คือ ส่วนที่เป็นรากของต้นไม้อ ประกอบด้วย จิตลักษณะ 3 ด้าน คือ สติปัญญา ประสบการณ์ทางสังคม และสุขภาพจิต

รูปแบบปฏิสัมพันธ์นี้ได้บ่งชี้ว่าการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมใดๆ จะต้องครอบคลุมสาเหตุ 4 ประเภท คือ (1) สาเหตุทางด้านสถานการณ์ปัจจุบันที่เอื้อหรือขัดขวางพฤติกรรมที่ศึกษา (2) สาเหตุทางด้านจิตใจเดิมของผู้กระทำ ซึ่งมักเกิดจากการได้รับประสบการณ์ต่างๆ สะสมกันมาแต่ในอดีต และพันธุกรรม (3) ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ปัจจุบัน คือ ลักษณะทางจิตใจที่อาจเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ปัจจุบันที่บุคคลประสบอยู่ และ (4) ด้านอิทธิพลร่วม (หรือปฏิสัมพันธ์) ระหว่างลักษณะของสถานการณ์ปัจจุบันกับจิตลักษณะเดิม ดังนั้นความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา จึงเขียนได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานระหว่างตัวแปรเหตุกับพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ตัวอย่างคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ปีการศึกษา 2554 ทั้งหมด 11 โรงเรียน จำนวน 400 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดตัวแปร

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดตัวแปรเป็นแบบวัดชนิดมาตราการประเมิน 6 ระดับ จำนวน 7 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้, แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว, แบบวัดการได้รับแบบอย่างการเรียนรู้, แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน, แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน, แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้มีค่า IOC ตั้งแต่ .56 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .46 ถึง .76 ค่าความเชื่อถือได้ตั้งแต่ .87 ถึง .95 และมีความแม่นยำเชิงโครงสร้างโดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ .31 ถึง 1.14

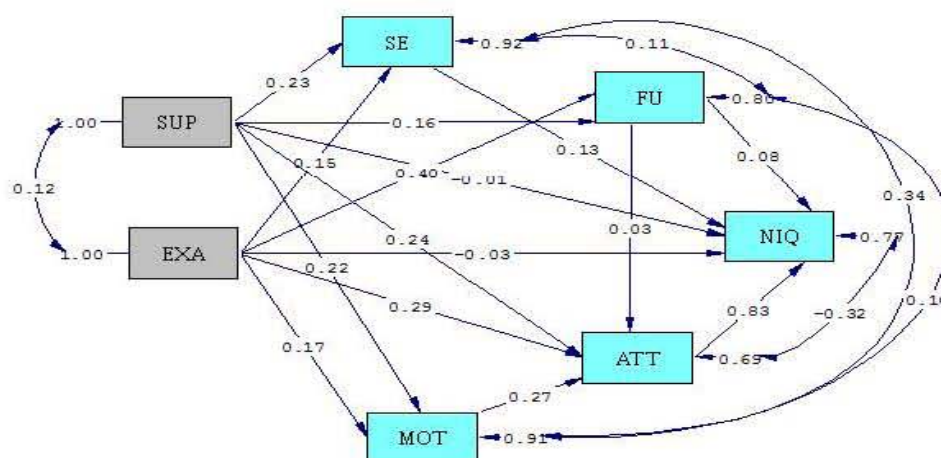
การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยระเบียบวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.72 ดังนี้ ทหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางระหว่างตัวแปรเหตุกับตัวแปรผล ค่าอิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรงและทางอ้อม

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานของปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักเรียนไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

หลังจากปรับรูปแบบแล้วได้ผลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาแรงงใจใส่สัมฤทธิ์เป็นตัวแปรผล พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และการได้รับแบบอย่างการเรียนรู้ส่งผลต่อแรงงใจใส่สัมฤทธิ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง .22 และ .17 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน เป็นตัวแปรผล พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และการได้รับแบบอย่างการเรียนรู้ ส่งผลต่อลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง .16 และ .40 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาความเชื่ออำนาจในตน เป็นตัวแปรผล พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และการได้รับแบบอย่างการเรียนรู้ส่งผลต่อความเชื่ออำนาจในตน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง .23 และ .16 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ เป็นตัวแปรผล พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว การได้รับแบบอย่างการเรียนรู้ และแรงงใจใส่สัมฤทธิ์ ส่งผลต่อเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง .24, .29 และ .27 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาพฤติกรรมไม่เรียนรู้ เป็นตัวแปรผล พบว่า ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง .13, .08 และ .83 ตามลำดับ ดังภาพที่ 1 และตารางที่ 1

Chi-Square=1.13, df=1, P-value=0.28751, RMSEA=0.018

ภาพที่ 1 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักเรียน

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน และค่าตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ

ตัวแปรเหตุ	ตัวแปรผล	R ²	P _{ij}	t
SUP	NIQ	.23	-.01	-0.16
EXA			-.03	-0.39
SE			.13	2.88**
FU			.08	1.68**
ATT			.83	4.58**
SUP	ATT	.31	.24	5.52**
EXA			.29	6.15**
FU			.03	0.53
MOT			.27	6.17**
SUP	SE	.08	.23	4.68**
EXA			.16	3.00**
SUP	FU	.20	.16	3.52**
EXA			.40	8.88**
SUP	MOT	.09	.22	4.61**
EXA			.17	3.62**

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ด้วยขนาดอิทธิพล .29 โดยผ่าน ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

การได้รับแบบอย่างการใฝ่เรียนรู้ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ด้วยขนาดอิทธิพล .34 โดยผ่านความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

ความเชื่ออำนาจในตน มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ด้วยขนาดอิทธิพล .13

ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ด้วยขนาดอิทธิพล .11 โดยผ่านเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้วยขนาดอิทธิพล .23 โดยผ่านเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ด้วยขนาดอิทธิพล .83

ตารางที่ 2 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

ตัวแปร สาเหตุ	ประเภท อิทธิพล	ตัวแปรผล						
		SUP	EXA	SE	FU	MOT	ATT	INQ
ATT	DE	-	-	-	-	-	-	.83**
	IE	-	-	-	-	-	-	-
	TE	-	-	-	-	-	-	.83**
SE	DE	-	-	-	-	-	.03	.13**
	IE	-	-	-	-	-	-	-
	TE	-	-	-	-	-	.03	.13**
FU	DE	-	-	-	-	-	.03	.08
	IE	-	-	-	-	-	-	.02**
	TE	-	-	-	-	-	.03	.11**
MOT	DE	-	-	-	-	-	.27**	-
	IE	-	-	-	-	-	-	.23**
	TE	-	-	-	-	-	.27**	.23**
SUP	DE	-	-	.23**	.16**	.22**	.24**	-.01
	IE	-	-	-	-	-	.06	.29**
	TE	-	-	.23**	.16**	.22**	.31**	.28**
EXA	DE	-	-	.15**	.40**	.17**	.29**	-.03
	IE	-	-	-	-	-	.06	.34**
	TE	-	-	.15**	.40**	.17**	.34**	.31**

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แล้ว สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานของปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์” ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานของปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้เนื่องจากการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และการได้รับแบบอย่างการใฝ่เรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและการได้รับแบบอย่างใฝ่เรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง จึงทำให้นักเรียนเกิดการแสวงหาสิ่งใหม่ๆ และแรงจูงใจในการแสวงหาความรู้ มีความตั้งใจ มีความกระตือรือร้นอยากรู้ อยากเห็น มีความรู้ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณาก่อสุวรรณวงศ์ (2550: 102) ที่พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวส่งผลต่อการกำหนดเป้าหมายในอนาคตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา พาผล (2551: 154-155) พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการใฝ่รู้ใฝ่เรียนผ่านแรงจูงใจในการเรียน ($\beta = .424$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า “การสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบด้านมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้” ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบด้าน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนด้วยขนาดอิทธิพล .29 โดยผ่านความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจาก การสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบด้านทำให้นักเรียนเกิดความใฝ่รู้ ใฝ่เรียนโดยทางอ้อม การกระตุ้นโดยสร้างแรงจูงใจในการแสวงหาความรู้ มีความตั้งใจ มีความกระตือรือร้น ความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรู้สึกต้องการประสบความสำเร็จ และ อยากรู้ อยากเห็น มีความรู้ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคทั้งหลายทั้งปวง และมีความเชื่อมั่นว่าเมื่อทำงานหรือศึกษาหาความรู้ตนเองจะทำงานได้ประสบผลสำเร็จเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ครองทรัพย์ อุดนาม (2553 : 74) ที่พบว่า การสนับสนุนทางครอบครัว มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความใฝ่รู้ใฝ่เรียนผ่านการเห็นคุณค่าในตนเอง และการกำหนดเป้าหมายในอนาคต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า “การได้รับแบบอย่างการใฝ่เรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ และมีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้” ผลการวิจัยพบว่า การได้รับแบบอย่างการใฝ่เรียนรู้ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ด้วยขนาดอิทธิพล .34 โดยผ่านความเชื่ออำนาจในตน ทั้งนี้เพราะว่า การได้รับแบบอย่างใฝ่เรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรู้สึกต้องการประสบความสำเร็จในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ ดวงพร ดวงเพชร (2541 : 84-89) ที่ได้ศึกษาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 416 คน โดยศึกษาการส่งเสริมการอ่านจากครอบครัว 4 ด้าน คือ การให้ความรู้ การเป็นตัวแบบ การเสริมแรง และการจัดสภาพแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับนิสัยรักการอ่าน โดยการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวทั้ง 4 ด้าน สามารถทำนายนิสัยรักการอ่านได้ร้อยละ 39

4. จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า “ความเชื่ออำนาจในตนมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้” ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่ออำนาจในตน มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนด้วยขนาดอิทธิพล .13 ทั้งนี้เนื่องจาก ความเชื่ออำนาจในตนเป็นแรงผลักดันให้บุคคลกระทำในสิ่งที่ตนรับผิดชอบให้สัมฤทธิ์ผล มีผลทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ อุทัยวี (2544 : ก) ที่ได้ศึกษาผลตัวบ่งชี้ทางจิตสังคม และปริมาณการทำนายพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาครู พบว่า ความเชื่ออำนาจในตนสูงจะมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้สูงกว่านักศึกษาในกลุ่มที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ สอดคล้องกับ ถาวร บุญผดุง (2546 : ก) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดสระบุรี พบว่าตัวแปรปัจจัยด้านความเชื่อในความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า “ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนโดยผ่านเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้” ผลการวิจัยพบว่าลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ด้วยขนาดอิทธิพล .11 โดยผ่านเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจาก ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกความเชื่อฝังใจของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ดังนั้น เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ จึงส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับ ดวงกมล ทรัพย์พิทยากร (2547:3) ที่ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม

การใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนระดับปริญญาตรี พบว่า ในกลุ่มเมื่อรวมกลุ่มตัวแปรทางสถานการณ์และจิตลักษณะ เข้าด้วยกันเป็น 9 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างเป็นประโยชน์ได้ร้อยละ 8.2 โดยมีตัวทำนายที่สำคัญคือ ประสบการณ์ที่ดีในการใช้อินเทอร์เน็ต และทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเป็นประโยชน์

6. จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า “แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนโดยผ่านเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้” ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ด้วยขนาดอิทธิพล .23 โดยผ่านเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ทั้งนี้เพราะว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ตั้งใจ มีความมานะพยายามในการเรียน ประสบความสำเร็จในการเรียน ช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียน พยายามรักษา และเพิ่มพูนความสามารถขึ้นไปเรื่อยๆ กระตุ้นการใฝ่รู้ใฝ่เรียนและเกิดการอยากรู้ อยากเห็นตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับบุญตา นันทะกุล (2546 : 67) ที่ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนที่มีการส่งเสริมการอ่านในครอบครัวจะมีพฤติกรรมรักการอ่านมากกว่านักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมการอ่านน้อย

7. จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า “เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้” ผลการวิจัยพบว่า เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ด้วยขนาดอิทธิพล .83 ทั้งนี้เนื่องจาก เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้เป็นความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ในด้านความรู้สึกประเมินค่า ด้านความรัก ความพอใจในการมุ่งกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จก็จะส่งผลให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ด้วยความพอใจ ย่อมส่งผลทำให้พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้สูงขึ้น สอดคล้องกับบุญตา นันทะกุล (2546: 67) ที่ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนที่มีการส่งเสริมการอ่านในครอบครัวจะมีพฤติกรรมรักการอ่านมากกว่านักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมการอ่านน้อย ในขณะที่ เบลูจาร์รอน รอดแก้ว (2543 : ข) ได้ศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี พบว่า ทัศนคติต่อการอ่านสามารถพยากรณ์นิสัยรักการอ่านได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ตัวแปรความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนทุกฝ่ายควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเชื่ออำนาจในตน กล้าคิดกล้าแสดงออกเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ หากิจกรรมที่นักเรียนสามารถทำได้แล้วประสบผลสำเร็จ มีความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถทำสิ่งต่างๆ สำเร็จได้เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ การที่นักเรียนมีความเชื่ออำนาจในตนและเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้จะช่วยให้เด็กเกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้เพิ่มขึ้น

1.2 การพัฒนาพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ให้ดีขึ้นนั้นควรมีการศึกษาเกี่ยวกับเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นในการเรียนรู้ และ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่ไม่ใช่เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ที่มีส่วนในการส่งเสริมให้พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้สูงขึ้นนั่นก็คือ ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การได้รับแบบอย่างการใฝ่เรียนรู้ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวเป็นเพียงส่วนหนึ่งในการส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ให้ดีขึ้นเท่านั้น ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายอย่างที่มีผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นหากได้รับความร่วมมือจาก

ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ให้การส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพย่อมส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้สูงขึ้นได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นที่คาดว่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น บรรยากาศในการเรียนรู้ ความมีวินัยในตนเอง สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นิสัยรักการอ่าน การอบรมเลี้ยงดู เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้มาจากหลากหลายสาเหตุการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ และเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น

2.2 ผลการวิจัยครั้งนี้ ถึงแม้โมเดลที่พัฒนาขึ้นจะสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ภายหลังจากผู้วิจัยดำเนินการปรับโมเดล ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในการกำหนดโมเดลตามสมมติฐานจำเป็นต้องอาศัยผลการศึกษาค้นคว้าที่กว้างขวาง ผู้วิจัยที่สนใจจึงควรศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกลุ่มนี้เพิ่มเติมต่อไป เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสนับสนุนโมเดลเชิงสาเหตุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ควรมีการทำการวิจัยรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ด้วยวิธีการวิเคราะห์เส้นทางแบบต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์หierarchyหรือการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปแบบอื่น เช่น AMOS, MPLUS เพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่

บรรณานุกรม

- ขวัญเรือน หนู้อย. ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2555.
- ครองทรัพย์ อุดนาม. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.
- ดวงกมล ทรัพย์พิทยากร. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2547.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ การวิจัยและการพัฒนาคุณภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- . หลักและวิธีการประมวลเอกสารเพื่อความเป็นเลิศในการวิจัยทางจิตพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : เอ.ที.พรินติง, 2549.
- ดวงพร ดวงเพชร. การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.
- ถาวร บุปผาพงษ์. ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.

บุญตา นันทะกุล. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.

ปริญญาณิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.

เบญจวรรณ รอดแก้ว. ตัวแปรที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสกลนคร. สกลนคร :

สถาบันราชภัฏสกลนคร, 2543.

พรพรรณ อุทัยวี. ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมใฝ่รู้ในนักศึกษาครู. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

วัฒนา พาผล. การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปริญญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.

สุวรรณ ก่อสุวรรณวงศ์. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการมองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2. ปริญญาณิพนธ์การศึกษา

มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

สุรัชย์ จันทร์ส่อง. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย

ราชภัฏอุบลราชธานี, 2551.

อารี พันธมณี. “จากการสอนสู่การจุดประกายความใฝ่รู้ : การศึกษา,” วารสารการแนะแนวและจิตวิทยา

การศึกษา 1,2 (มกราคม-มิถุนายน 2542) : 38-41.